

Vandløb – et historisk konfliktfyldt farvand

Vandløb har altid været et emne, som har givet anledning til konflikter. I Danmark fik vi de første egentlige love om vandløb i 1600-tallet og deres formål var lige fra starten, at håndtere alle de konflikter, der relaterer sig til det rindende vands afledning og benyttelse.

Vandløbsmyndigheden

Den gældende vandløbslov omfatter stort set alle former for vandløb, grøfter, kanaler, dræn og søer. Det er kommunen, der er vandløbsmyndighed og vi varetager derfor en række forskellige opgaver i forbindelse med vandløb og afvanding generelt.

Hvis nogen ønsker at ændre på størrelsen eller placeringen af et vandløb, eller ønsker at anlægge et nyt vandløb, kræver det en tilladelse. Kommunen meddeler derfor tilladelser til regulering af vandløb, broer og overkørsler i vandløb, dræningsprojekter og ændringer af dræn og lignende. Udledning af spildevand og overfladevand fra tage og befæstede arealer reguleres via miljøbeskyttelsesloven og kræver ligeledes udledningstilladelse fra kommunen.

Lovens to hovedformål

Vandløbsloven har to hovedformål, som ofte beskrives som modsatrettede, men som juridisk er ligestillede. De to formål fremgår af lovens §1 stk. 1 og stk. 2:

”§ 1. Ved denne lov tilstræbes at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand.

Stk. 2. Fastsættelse og gennemførelse af foranstaltninger efter loven skal ske under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning. ”

Ved miljømæssige krav forstås i denne sammenhæng de miljømål for vandløb, der er fastsat i de statslige vandområdeplaner samt vandløb, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens §3. Når vi træffer afgørelser og i øvrigt agerer som vandløbsmyndighed, skal vi derfor altid afveje både de afvandingsmæssige og de miljømæssige interesser ved vandløbet.

Her er det vigtigt at understrege, at de afvandingsmæssige interesser ikke altid er ensrettede. Nogen kan have en interesse i, at vandet ledes hurtigst muligt væk, mens andre, som befinder sig nedstrøms, kan have en interesse i at vandet tilbageholdes længst muligt oppe i systemet. Det er vores opgave som vandløbsmyndighed, at afveje alle disse hensyn.

Private vandløb

Man opdeler vandløb i offentlige- og private vandløb. Alle vandløb er private, med mindre vandløbsmyndigheden aktivt har truffet beslutning om at optage det som offentligt.

De private vandløb og dræn vedligeholdes af lodsejerne. Man har pligt til at vedligeholde sit vandløb eller dræn sådan, at evnen til at aflede vandet ikke ændres og vandet fra højere liggende ejendomme kan afledes. Vedligeholdelsen af private vandløb og dræn kan give anledning til konflikter blandt naboer. Her har kommunen i første omgang en rolle som mægler mellem parterne, men i nogle sager er det nødvendigt, at vi meddeler påbud om at udføre manglende vedligeholdelse.

Offentlige vandløb

I Slagelse har vi i alt 66 eller ca. 256 km vandløb, der er optaget som offentlige.

Kommunen ejer ikke de offentlige vandløb. Vandløbene ejes af lodsejerne, men vedligeholdes af kommunen. Vedligeholdelsen er beskrevet nærmere i vandløbsregulativerne, som skal opfattes som en juridisk bindende kontrakt mellem kommunen og lodsejerne. Regulativet beskriver præcist hvordan, hvornår og i hvilket omfang vedligeholdelsen skal udføres.

Vedligeholdelsen af åbne vandløb omfatter typisk skæring af planterne i vandløbet (grøden) 1-3 gange om året i sommerhalvåret. Derudover udfører vi en kontrol af om vandløbene overholder de

BILAG 1 Orientering om vandløbsområdet

krav til skikkelsen eller vandføringsevnen, der er fastsat i regulativet. Hvis kontrollen viser, at kravet ikke er overholdt, skal vi oprense aflejret sand og mudder. Oprensningen udføres normalt i september-oktober måned.

Driftsopgaven i forbindelse med de offentlige vandløb tilrettelagt sådan, at det er afdelingen for Natur, Vej og Trafik (vandløbsmyndigheden) der bestiller opgaven og Entreprenørservice der udfører den. Entreprenørservice har valgt at benytte sig af en privat underentreprenør til den del af driftsopgaven, der omfatter brug af mejekurv eller gravemaskine.

Offentlige rørlagte vandløb

Ca. 50 km af de offentlige vandløb i Slagelse er rørlagte. For de rørlagte vandløb omfatter kommunens vedligeholdelse spuling, rodkæring og udskiftning af enkelte rør.

Mange af de rørlagte vandløb er anlagt i 1950'erne eller tidligere. Det betyder, at mange af dem har nået en alder, hvor de er så nedslidte, at det ikke længere er forsvarligt at vedligeholde dem udelukkende ved rodkæring og spuling. Det vil være nødvendigt med en egentlig omlægning af længere strækninger. Kommunens vedligeholdelse omfatter kun udskiftning af enkelte rør. Hvis der skal udskiftes længere strækninger er vi forpligtede til at rejse en reguleringssag. Det betyder, at det er dem, der har gavn og nytte af rørledningen, skal betale.

Det er kommunen der skal udarbejde et projekt og en partsfordeling til omlægning af det rørlagte vandløb. Udgifterne til udarbejdelse og gennemførelse af projektet pålægges partshaverene efter nytteprincippet. Kommunens afgørelser om omlægningen vil kunne påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Partsfordelingen kan indbringes for Taksationskommissionen.

Det vurderes, at opgaver omkring omlægning af offentlige rørlagte vandløb i stigende grad vil komme i fokus de kommende år.

Vandløbsregulativer

I 2015 igangsatte Slagelse Kommune en revision af vandløbsregulativerne. Et af de væsentligste principper bag revisionen er at ændre grødeskæringsbestemmelserne. I de fleste af de offentlige vandløb i Slagelse Kommune skæres der i dag grøde to gange om året i det meste af bundbredden. For at skabe gode økologiske forhold er der som udgangspunkt behov for at efterlade flere ægte vandplanter i vandløbene. For ikke at forringe vandføringsevnen og for at klimatilpasse vandløbene til flere, store nedbørshændelser, kan der til gengæld være behov for at skære oftere, skære brinkerne og bekæmpe stivstænglet vegetation, så som tagrør, pindsvineknop og dunhammer.

Et andet væsentligt element i revisionen er at differentiere kontrollen af vandløbene, således at de vandløb, hvor der er problemer med aflejringer mv. kontrolleres hyppigere end vandløb, hvor der ikke er samme udfordringer. Tolerancen for hvornår et vandløb skal oprenses justeres.

Der er udarbejdet i alt 5 regulativer ud af mange. Heraf er to påklaget. Klagenævnet har endnu ikke afgjort sagerne. Arbejdet med revisionen har i en længere periode været sat på pause pga. prioritering af kystbeskyttelsessagerne.

Omklassificering

I forbindelse med revisionen af vandløbsregulativerne blev det besluttet at kigge på vandløbenes klassifikation som henholdsvis *private* eller *offentlige*. Klassifikationen er udelukkende et udtryk for hvem, der udfører vedligeholdelsen i vandløbene. Sammenlignelige vandløb inden for kommunens grænser skal så vidt muligt have samme klassifikation. Det blev besluttet, at vandløb, der primært afvander nogle få lodsejeres arealer, med ringe naturmæssig kvalitet, bør nedklassificeres. Omvendt bør private, målsatte vandløb opklassificeres til offentlige vandløb.

I første omgang er principperne for omklassificering blevet brugt til, at screene kommunens vandløb for evt. potentielle op- eller nedklassificeringer.

Vandsynsrådet

BILAG 1 Orientering om vandløbsområdet

Slagelse Kommune oprettede i 2007 et Vandsynsråd, hvis formål er at sikre interesseorganisationernes inddragelse i forvaltningen af kommunens vandløb.

Vandsynsrådet har bestået af lokale, frivillige repræsentanter fra erhvervs- og naturorganisationer. De frivillige har repræsenteret landboforeningerne, Danmarks Naturfredningsforening, lystfiskerforeninger, Friluftsrådet, Danmarks Ornitologisk Forening, samt repræsentanter fra alle vandløbslaug. Derudover har der været 1-2 politiske repræsentanter.

Vandsynsrådet mødes 4-6 gange årligt og har været meget aktive og engagerede i større opgaver knyttet til vandområdeplanerne, samt revisionen af kommunens vandløbsregulativer. Derudover bliver der brugt en del tid på at drøfte vedligeholdelse af vandløb.

Udsætningsforeningen Vestsjælland (UFV95) inklusiv de sports- og lystfiskerforeninger, der er medlemmer af UFV95, har i efteråret valgt at trække sig fra Vandsynsrådet.

Vandområdeplaner

Vandområdeplanerne er en udmøntning af EU's vandrammedirektiv. I direktivet hedder det, at alle EU-landes vandområder – vandløb, søer, den kystnære del af havet og grundvand – skal have "god tilstand" i 2015. De danske vandområdeplaner indeholder opskriften på, hvordan vi i Danmark vil nå målsætningen i vandrammedirektivet. I Danmark er det Miljø- og Fødevareministeriet, som varetager arbejdet med implementeringen af vandrammedirektivet og udarbejdelsen af vandområdeplaner.

I den første planperiode (2009-2015) blev den biologiske tilstand i vandløbene målt udelukkende på baggrund af smådyrene (DVFI-indekset). I anden planperiode (2015-2021) er der foruden smådyrene desuden opsat miljømål for vandplanter og fisk.

Vandområdeplanerne indeholder et indsatsprogram, som udpeger en række konkrete indsatser, der skal forbedre tilstanden i de vandløb, der er omfattet af planen. I Slagelse Kommune er der udpeget 9 konkrete indsatser fordelt på i alt 45 km vandløb. Indsatserne omfatter udskiftning af bundmateriale, etablering af træer, sandfang, genslyngning samt åbning af rørlagte strækninger. Indsatserne er udpeget i et samarbejde med de lokale vandråd i 2014. Kommunerne er forpligtet til at gennemføre indsatserne.

Der gives endvidere påbud om forbedret spildevandsrensning til ejendomme i det åbne land, der udleder direkte til et målsat vandløb inden for 750 meter, hvis vandløbet ikke opfylder miljømålet.

Økonomi

De samlede udgifter til driften af vandløbene udgør i alt ca. 4,5 mio. kr. Heraf går ca. 2,5-3 mio. kr. på vedligeholdelse (grødeskæring og oprensning) af vandløb. Derudover er der afsat knap 2 mio. kr. årligt til vandløbsprojekter.